10-tema. Miyrasxorlıq qatnasıqlarında jasalma intellekttiń qollanılıwı

10-tema / 16 · 1-semestr

MAZMUNI

1. Bap
2. Qısqasha juwmaq
3. Kazuslar (IRAC)
4. Test
5. Glossariy
6. Xronologiya
7. Mind-map
8. Túsindiriw hám sxema
9. Derekler

Bap

Sanlı texnologiyalar hám jasalma intellekttiń jedel rawajlanıwı nátiyjesinde miyrasxorlıq huqıqında pútinley jańa obyektler hám jantasıwlar payda bolmaqta. Búgingi kúnde jasalma intellekt (JI) sistemaları miyras múlkin izlew, sanlı aktivlerdi anıqlaw hám notarial háráketlerdi avtomatlastırıwda júdá áhmiyetli járdemshi quralǵa aylanıp úlgirdi. Bul sabaqta biz jasalma intellekttiń miyrasxorlıq qatnasıqlarındaǵı ornın, onıń huqıqıy statusın hám ámeliyatta qanday qollanılıwın shuqır analiz qılamız. Sabaq jol kartası dawamında miyras obyektin anıqlawda JI múmkinshilikleri, elektron reyestrlerden maǵlıwmat izlew processleri, shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵawdıń qatań talapları úyreniledi. Sonday-aq, JI sistemalarınıń ózi múlkli huqıq retinde qanday miyras etiliwi hámde notarial háráketlerde JIdan paydalanıwdıń huqıqıy shegaraları kórip shıǵıladı. Tiykarǵı itibar mudamı insan qadaǵalawı principine, yaǵnıy notariustıń shaxsiy juwapkershiligi hám miyrasxorlardıń nızamlı máplerin qorǵaw kepilliklerine qaratıladı. Bul bilimler keleshekte sanlı miyras penen islesiwde bekkem irgetas bolıp xızmet etedi.

QISQASHA

- 6 ay — Gúwalıq beriw múddeti (Miyras ashılǵan kúnnen baslap (PK 1146-statya))
- 24 saat — Bir waqıtta qaytıs bolǵan dep esaplaw (Bir kalendar sutka ishinde qaytıs bolǵanda (PK 1116-statya))
- 100% — Insan qadaǵalawı (Notarial háráketlerde aqırǵı qarar tek notarius tárepinen qabıl qılınadı)

10.1 Miyras obyektin anıqlawda jasalma intellekt

Miyrasxorlıq huqıqında miyras quramın durıs hám tolıq anıqlaw eń áhmiyetli basqıshlardan biri esaplanadı. Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına bola, miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler miyras quramına kiredi. Házirgi

sanlı dáwirde puqaralardıń mal-múlki tek dástúriy materiallıq buyımlar, yaǵnıy turaq-jay, jer uchastkası yamasa avtomobil menen sheklenbeydi. Sanlı aktivler, sociallıq tarmaq akkauntları, elektron hámıyanlar, kriptovalyutalar hám bultlı xatiralardaǵı qımbatlı maǵlıwmatlar da múlkli qádirge iye bolıp, miyras obyekti bolıwı múmkin. Dál usı orında jasalma intellekt sistemaları túrli elektron reyestrler, bank maǵlıwmatlar bazaları hám ashıq dereklerden miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan aktivlerdi tez hám júdá anıq izlep tabıw imkaniyatın beredi. JI járdeminde miyras qaldırıwshınıń internettegi sanlı izleri analiz qılınıp, onıń atındaǵı jasırın yamasa tuwısqanları tárepinen umıtılǵan mal-múlkler anıqlanıwı múmkin. Bul process miyras massasın tolıq qáliplestiriwge xızmet etedi. Faraziy jaǵdaydı kórip shıǵamız: miyras qaldırıwshı Anvar tosatdan qaytıs bolǵannan soń, onıń nızamlı miyrasxorları bolǵan perzentleri tek onıń atındaǵı kvartira hám banktegi aylıq ishaqısı haqqında bilgen. Notarius arnawlı JI sisteması arqalı soraw jiberip, maǵlıwmatlardı analiz qılǵanda, Anvardıń sırt el elektron platformalarındaǵı qımbatlı qaǵazları, shuningdek, ol jaratqan onlayn kurslardan keletuǵın avtorlıq gonorarları barlıǵın anıqlaydı. Nátiyjede, JI járdeminde tabılǵan bul sanlı aktivler de nızamlı tártipte miyras massasına kirgiziledi hám miyrasxorlar ortasında bólistiriledi. Bul mısall JI sistemalarınıń miyrasxorlıq qatnasıqlarında qanshama paydalı hám zárúr qural ekenligin aydın kórsetedi. Sonıń menen birge, JI dástúrleri miyras qaldırıwshınıń qarz minnetlemelerin de elektron bazalardan tezlik penen anıqlap, miyrasxorlardı keleshektegi finanslıq qáwiplerden eskertiwi múmkin. Demek, JI miyras obyektlerin izlewde insan faktorı qáteliklerin kemeytedi.

- Miyras quramına ólimnen keyin biykarlanbaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler kiredi (PK 1113-statya).
- Sanlı aktivler, akkauntlar hám elektron esapbetler miyras obyekti bolıwı múmkin.
- JI sistemaları reyestrlerden mal-múlkti izlew hám analiz qılıwda joqarı anıqlıqtı támiyinleydi.

> **TIYKARǴI PIKIR**
> Jasalma intellekt miyras qaldırıwshınıń sanlı aktivlerin anıqlawda nátiyjeli qural bolıp, miyras massasın tolıq qamtıp alıwǵa járdem beredi.

> **IS PENEN BAYLANIS**
> Faraziy mısall: Notarius JI járdeminde márhumnıń elektron hámıyanındaǵı qarjılardı anıqlap, olardı miyras quramına kirgizdi.

10.2 Maǵlıwmatlar qorǵawı hám notarius qadaǵalawı

Jasalma intellektten paydalanıwda shaxs qolqatılsızlıǵı hám maǵlıwmatlar qorǵawı qatań támiyinleniwi shárt. Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyasına muwapıq, hár kim óz shaxsına tiyisli maǵlıwmatlardıń qorǵalıwı huqıqına iye. Miyrasxorlıq islerinde qatnasıwshı shaxslardıń maǵlıwmatları ayrıqsha qorǵawǵa mútáj. “Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam talaplarına bola, miyras qaldırıwshınıń hám miyrasxorlardıń maǵlıwmatlarına islew beriwde nızamlılıq, ádillik hám qupiyalıq principlerine qatań ámel etiliwi kerek. JI sistemaları júdá úlken kólemdegi maǵlıwmatlardı qayta islegende, shańaraqlıq sırlar, shaxsiy jazıspalar yamasa medicinalıq maǵlıwmatlar ruxsatsız ashkar bolıp ketpewi ushın zárúr texnikalıq hám huqıqıy ilajlar kóriwi zárúr. Sistema tek miyras isine tikkeley baylanıslı bolǵan múlkli maǵlıwmatlardı ajıratıp alıwı hám shaxsiy turmıs qolqatılsızlıǵın buzbawı kerek. Eń áhmiyetlisi, huqıqıy sistemada JI tek járdemshi qural esaplanadı. Aqırǵı qarardı qabıl qılıw, miyrasxorlardı tastıyıqlaw hám miyrasqa bolǵan huqıq haqqında

gúwalıq beriw (PK 1146-statya) tek insan, yaǵnıy wákilikli notarius tárepinen ámelge asırıladı. Notarius JI usınǵan maǵlıwmatlardı shaxsan tekseriwi, olardıń nızamlılığına hám isenimliligine tolıq isenim payda etiwi hám sonnan soń ǵana tiyisli huqıqıy háráketti orınlawı shárt. Mısalı, faraziy jaǵdayda JI sisteması FHDYO bazaların analiz qılıp, bir shaxstı márhumnıń itimal miyrasxorı retinde kórsetedi. Biraq, notarius bul maǵlıwmatqa soqır-soqırana isenbeydi; ol bul shaxstıń tuwısqanlıq dárejesin tastıyıqlawshı rásmiy húJJetlerdi, tuwılǵanlıq haqqındaǵı gúwalıqlardı shaxsan úyrenip shıǵadı. Eger húJJetlerde qátelik yamasa jalǵanlıq bolsa, notarius JI juwmaǵın biykarlaydı. Bul insan qadaǵalawı principiniń ámeldegi kórinisi bolıp, puqaralardıń miyras huqıqların tiykarsız sheklew yamasa nızamsız ózlestiriwlerden qorǵaydı.

- Hár kim shaxsına tiyisli maǵlıwmatlar qorǵalıwı huqıqına iye (Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası).
- Maǵlıwmatlarǵa islew beriwde nızamlılıq hám qupiyalıq támiyinleniwi shárt (“Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam).
- Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq beriw tek notarius wákilligine kiredi (PK 1146-statya).

> **JIYI USHIRASATUǴIN QÁTELIK**
> Qáte pikir: JI sisteması miyrasxorlardı avtomat túrde tastıyıqlawı hám gúwalıq qáliplestiriwi múmkin. Tiykarında, aqırǵı qarar hám juwapkershilik mudamı notarius moynında qaladı.

> **IMTIXAN USHIN**
> Imtixanda soraladı: Jasalma intellekt nátiyjeleri yuridikalıq kúshke iyeme yamasa usınıs qásiyetine iyeme? Juwap: Tek usınıs, notarius tekseriwi májbúriy.

10.3 Jasalma intellekt sistemaları múlkli huqıq retinde

Jasalma intellekt sistemalarınıń ózi, yağnıy dástúriy támiyinlew, mağlıwmatlar bazası, licenziyalar hám úyretilgen algoritm modelleri intellektuallıq múlk obyekti retinde miyras etiliwi múmkin. Eger miyras qaldırıwshı JI dástúrin jaratqan dástúrshi yamasa sonday dástúrge salıstırǵanda tolıq múlkli huqıqlar iyesi bolsa, bul huqıqlar ulıwma qağıydalarǵa bola onıń nızamlı yamasa wásiyatnama boyınsha miyrasxorlarına ótedi. Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına tiykarlanıp, miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan barlıq múlkli huqıqlar miyras quramına kiredi. Ózbekstan Respublikasınıń “Avtorlıq huqıqı hám aralas huqıqlar haqqında”ǵı Nızamına tiykar, kompyuter dástúrleri hám mağlıwmatlar bazalarına bolǵan múlkli huqıqlar avtordıń pútkil ómiri dawamında hám qaytıs bolǵanınan soń da onıń miyrasxorlarına ótedi. Miyrasxorlar bul JI sistemasınan paydalanıw, onı satıw, licenziya beriw hám onnan dáramat alıw huqıqına iye boladı. Biraq, huqıqıy ámeliyatta sonı qatań este saqlaw kerek, avtorlıq huqıqınıń shaxsiy múlksiz huqıqları miyras etilmeydi. Bularǵa shıǵarma avtorı dep tán alınıw huqıqı, ismge bolǵan huqıq hám shıǵarmanı qolqatılsız saqlaw huqıqı kiredi. Olar tek miyrasxorlar tárepinen qorǵalıwı múmkin, delinedi PK 1113-statyasında. Faraziy mısall arqalı túsindiremiz: Dástúrshi Botir medicina tarawında keselliklerdi anıqlawshı jańa JI algoritmin jarattı hám oǵan avtorlıq gúwalıǵın aldı. Botir qaytıs bolǵannan soń, bul algoritmnen kommerciyalıq maqsette paydalanıw hám onnan keletuǵın paydanı alıw huqıqı onıń perzentlerine miyras bolıp ótedi. Perzentler dástúrdi iri klinikalarga satıwları múmkin. Biraq algoritmdi jaratqan shaxs retinde mudamı Botirdiń atı kórsetiliwi shárt; perzentler ózlerin bul JI dástúrniń avtorı dep járiyalay almaydı. Bul qağıyda múlkli hám shaxsiy múlksiz huqıqlardıń miyrasxorlıqtağı parqın anıq kórsetip beredi.

- Miyras qaldırıwshıǵa tiyisli múlkli huqıqlar, sol qatarda JI dástúrlerine bolǵan huqıqlar miyras etiledi (PK 1113-statya).
- Kompyuter dástúrleri hám mağlıwmatlar bazalarına bolǵan múlkli huqıqlar miyrasxorlarǵa ótedi (“Avtorlıq huqıqı hám aralas huqıqlar haqqında”ǵı Nızam).
- Shaxsiy múlksiz huqıqlar miyras quramına kirmeydi, biraq miyrasxorlar tárepinen qorǵaladı (PK 1113-statya).

> **SALISTIRIŃ**
> Parqlang: JI dástúrinen alınatuǵın dáramat (múlkli huqıq) miyras etiledi. Dástúr avtorı degen at (shaxsiy múlksiz huqıq) miyras etilmeydi, tek qorǵaladı.

10.4 JI jaratqan nátiyjeler hám avtorlıq talabı

Jasalma intellekt járdeminde jaratılǵan nátiyjeler, yağnıy tekstler, súwretler, muzıkalar yamasa oylap tabıwlar miyrasxorlıq huqıqında ózine tán quramalı mashqalalardı keltirip shıǵaradı. Ámeldegi “Avtorlıq huqıqı hám aralas huqıqlar haqqında”ǵı Nızamǵa bola, tek insannıń shaxsiy dóretiwshilik miyneti nátiyjesinde jaratılǵan shıǵarmalar ǵana avtorlıq huqıqı obyekti esaplanadı. Demek, eger qanday da bir shıǵarma tolıq JI tárepinen, insannıń tikkeley dóretiwshilik qatnasıwısız avtomat túrde jaratılǵan bolsa, oǵan salıstırǵanda avtorlıq huqıqı payda bolmaydı. Huqıq payda bolmağannan soń, tiyislisinshe, ol miyras obyekti de bola almaydı. Eger miyras qaldırıwshı JI sistemasınan tek qanday da bir járdemshi qural, qılqálem yamasa kompyuter sıyaqlı paydalanıp, shıǵarmağa óziniń salmaqlı dóretiwshilik úlesin qosqan bolsa, bul shıǵarmağa salıstırǵanda múlkli huqıqlar tolıq miyras quramına kiredi. Bunnan tısqarı, sonı atap ótiw kerek, Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasında miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı

bolǵan huqıq hám minnetlemeler miyras quramına kirmewi qatań belgilengen. Bularǵa ómirge yamasa den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan ushın tolem óndiriw yamasa aliment minnetlemeleri kiredi. Tap sonday, JI járdeminde jaratılǵan ayırım shaxsiy licenziyalar, tek málim bir qánigeniń shaxsiy mamanlıǵına baylanıslı bolǵan akkauntlardan paydalanıw huqıqı da shaxs penen tıǵız baylanıslı dep tabılıwı hám nızamlı túrde miyras etilmewi múmkin. Faraziy jaǵday: Dizayner Sardor JI járdeminde dáslepki eskizlerdi sızdı, soń olardı óziniń dóretiwshilik ideyaları tiykarında kompyuter grafikasında jetilistirip, kem ushırasatuǵın kórkem-óner shıǵarmasın jarattı. Bul shıǵarma insan dóretiwshiligi ónimi sanaladı hám oǵan bolǵan barlıq múlkli huqıqlar Sardordıń miyrasxorlarına ótedi. Eger ol ápiwayı ǵana JIǵa bir sóz jazıp súwret sızdırǵanında edi, bul súwret miyras obyekti esaplanbas edi.

- Avtorlıq huqıqı tek insannıń dóretiwshilik miyneti nátiyjesinde jaratılǵan shıǵarmalarǵa salıstırǵanda payda boladı (“Avtorlıq huqıqı hám aralas huqıqlar haqqında”ǵı Nızam).
- Tolıq JI tárepinen jaratılǵan nátiyjeler avtorlıq huqıqı obyekti esaplanbaydı.
- Miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı huqıqlar miyras quramına kirmeydi (PK 1113-statya).

> **TIYKARǴI PIKIR**
> JI quralında jaratılǵan shıǵarmalardı miyras etip qaldırıw ushın, márhumnıń bul shıǵarmanı jaratıwdaǵı shaxsiy dóretiwshilik úlesi dálilleniwi kerek.

> **IS PENEN BAYLANIS**
> Faraziy jaǵday: Súwretshi Sardor JI járdeminde eskizler sızdı, soń olardı ózi boyawlar menen jetilistirdi. Bul shıǵarmaǵa bolǵan múlkli huqıq onıń miyrasxorlarına ótedi.

10.5 Notarial háráketlerde JI hám juwapkershilik

Notarial keńselerde miyrasxorlıq islerin júrgiziwde jasalma intellektten paydalanıw huqıqıy processlerdi sezilerli dárejede tezlestiredi hám insan qáteligi qáwipin kemeytedi. JI sistemaları usınılǵan túrli húJjetlerdiń haqıyqıylıǵın tekseriw, jalǵan húJjetlerdi anıqlaw, FHDYO hám basqa mámleketlik bazalardan nızamlı miyrasxorlardı izlew hámde olardıń náwbetin durıs belgilewde notariusqa úlken járdem beredi. Sonday-aq, JI sisteması notariusqa miyras isi boyınsha áhmiyetli múddetlerdi esletip turıwshı elektron járdemshi wazıypasın atqaradı. Mısalı, nızamshılıqqa bola, miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkeninen keyin beriledi (PK 1146-statya). JI bul múddet kelgenligi haqqında notariusqa avtomatikalıq xabarnama jiberiwi múmkin. Biraq, huqıqiy sistemada avtomatlastırılǵan qarar qabıl qılıwdıń qatań shegaraları bar. JI dástúri qanshama kámil hám aqıllı bolmasın, ol ǵárezsiz túrde yuridikalıq áhmiyetke iye háráketlerdi ámelge asıra almaydı. Barlıq tayarlanǵan húJjetler joybarları, analiz nátiyjeleri notarius tárepinen dıqqat penen oqıp shıǵılıwı, huqıqıy ekspertizadan ótkeriliwi hám shaxsiy qol hámde mámleketlik mór menen tastıyıqlanıwı shárt. Eger JI sistemasındaǵı texnikalıq qátelik yamasa algoritmniń naduris islewi sebepli miyrasxorlardıń huqıqları buzılsa, nızam aldıńda dástúriy támiyinlew emes, bálki bul notarial háráketti tastıyıqlaǵan notarius shaxsan juwapker boladı. Bul qaǵıyda puqaralardıń huqıqların isenimli qorǵawǵa hám yuridikalıq processlerde juwapkershilikti anıq belgilewge xızmet etedi. Qısqa qılıp aytqanda, jasalma intellekt notariustı almastırmaydı, bálki onıń is nátiyjeliligin asırıwshı zamanagóy sanlı qural bolıp qaladı. Sol sebepli, notariuslar óz iskerliginde sanlı texnologiyalardı qollawda

mudamı sergek bolıwları hám hár bir maǵlıwmattı dástúriy usıllar menen de tekserip kóriwleri maqsetke muwapıq.

- Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen 6 ay ótkennen soń beriledi (PK 1146-statya).
- JI húјjetlerdi tekseriw hám miyrasxorlardı anıqlawda notariusqa járdemshi qural bolıp xızmet etedi.
- Notarial hárákettiń nızamlılıǵı hám aqıbetleri ushın tolıq juwapkershilik notarius moynında qaladı.

> **IMTIXAN USHIN**
> Imtixanda soraladı: Notarial processte JI qáteligi ushın kim juwapker boladı? Juwap: Hárákettі tastıyıqlaǵan notarius juwapker esaplanadı.

> **TIYKARǴI PIKIR**
> Jasalma intellekt notariustı almastırmaydı, bálki onıń is nátiyjeliligin asırıwshı sanlı járdemshi wazıypasın atqaradı.

TIYKARǴI JUWMAQLAR

1. Jasalma intellekt miyras qaldırıwshınıń sanlı hám dástúriy aktivlerin izlewde joqarı nátiyjelilikti támiyinleydi.
2. Miyras quramına ólimnen keyin biykarlanbaytuǵın barlıq múlkli huqıq hám minnetlemeler kired.
3. JI sistemalarınan paydalanıwda shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar qorǵawı hám qupiyalıq qatań támiyinleniwi shárt.
4. JI dástúrleri hám maǵlıwmatlar bazalarına bolǵan múlkli huqıqlar ulıwma tiykarlarda miyras etiledi.
5. Tolıq JI tárepinen insan qatnasıwısız jaratılǵan nátiyjeler avtorlıq huqıqı obyekti hám miyras quramı bola almaydı.
6. Notarial háráketlerde JI tek járdemshi qural bolıp, aqırǵı qarar hám juwapkershilik notariusta qaladı.
7. Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq nızamda belgilengen múddet ótkennen soń, notarius tárepinen beriledi.

Qısqasha juwmaq

Miyrasxorlıq qatnasıqlarında jasalma intellektten (JI) paydalanıw zamanagóy huqıqtıń áhmiyetli máselelerinen biridir. JI sistemaları miyras qaldırıwshınıń sanlı aktivlerin anıqlaw, húјjetlerdi tekseriw hám nızamlı miyrasxorlardı izlewde áhmiyetli járdemshi qural esaplanadı. Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına bola, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan barlıq múlkli huqıqlar, sol qatarda JI dástúrleri hám maǵlıwmatlar bazalarına bolǵan huqıqlar miyras quramına kiredi. Biraq, shaxsiy múlksiz huqıqlar hám shaxs penen tıǵız baylanıslı minnetlemeler miyras etilmeydi. JI járdeminde jaratılǵan nátiyjelerdiń miyras etiliwi ushın olarda insannıń dóretiwshilik úlesi bolıwı talap etiledi. Barlıq processlerde “Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam talaplarına ámel etiliwi, maǵlıwmatlar qupiyalıǵı támiyinleniwi shárt. Notarial keńselerde JIdan paydalanıw processti tezlestirse de, avtomatlastırılǵan qarar qabıl qılıw sheklengen. Aqırǵı

qarardı qabıl qılıw hám miyras gúwalıǵın beriw (PK 1146-statya) tek notarius wákilligine kiredi hámde barlıq juwapkershilik onıń moynında qaladı.

TIYKARǴI PRINCIPLER

1. Sanlı aktivler hám JI dástúrlerine bolǵan múlkli huqıqlardıń miyras etiliwi.
2. Shaxsiy múlksiz huqıqlardıń miyras quramına kirmewi.
3. JI jaratqan shıǵarmalarda insan dóretiwshilik úlesi bar bolıwı talabı.
4. Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardıń nızamlı hám qupiya qorǵalıwı.
5. Notarial háráketlerde insan (notarius) qadaǵalawınıń májbúriyligi.
6. JI nátiyjeleri ushın juwapkershiliktiń notarius moynında bolıwı.

> **TIYKARǴI TERMINLER**
> Sanlı aktivler · Jasalma intellekt sisteması · Miyras quramı · Shaxsiy múlksiz huqıqlar · Múlkli huqıqlar · Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar · Insan qadaǵalawı · Notarial háráket · Avtorlıq huqıqı · Avtomatlastırılǵan qarar

IMTIXANǴA TAYARLIQ

- Miyras quramına qanday huqıq hám minnetlemeler kiredi?
- JI dástúrlerine bolǵan qaysı huqıqlar miyras etiledi hám qaysıları etilmeydi?
- Tolıq JI tárepinen jaratılǵan shıǵarma miyras obyekti bola aladı ma?
- Miyras islerinde shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw ne ushın áhmiyetli?
- Notarial háráketlerde JI qáteligi ushın kim juwapker boladı?
- Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq qashan beriledi?

Kazuslar (IRAC)

1-kazus · Sanlı aktivlerdi izlewde jasama intellekt hám shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar

> **FAKTLER**
> Rustam tosatdan qaytıs boladı. Onıń nızamlı miyrasxorı bolǵan ulı Sanjar miyras isin ashıw ushın notariusqa múrájat etedi. Sanjar ákesiniń jasırın bank esapbetlerin, elektron pulların hám kriptovalyuta hámıyanların tabıw maqsetinde notariustan arnawlı jasama intellekt sistemasınan paydalanıwdı talap etedi. Ol jasama intellekt arqalı Rustamnıń elektron pochtası, sociallıq tarmaqtaǵı akkauntları hám barlıq sanlı izlerin shuqır analiz qılıwdı soraydı. Notarius shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw hám shaxsiy turmıs qol qatılmaslıǵı qaǵıydaların sıltaw etip, bul processke ruxsat beriwge ekileneni. Sanjar bolsa barlıq sanlı aktivler miyras massasına kiretuǵının hám olardı izlew tolıq nızamlı ekenligin atap ótedi. Usı jaǵdayda miyras obyektin anıqlawda jasama intellektten paydalanıwdıń huqıqıy shegaraları qanday belgileneni?

MÁSELE

Miyras quramına kiriwshi sanlı aktivlerdi anıqlawda jasama intellektten paydalanıw hám shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw ortasındaǵı huqıqıy qatnas.

NORMA

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına kóre, miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykar bolmaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler miyras quramına kiredi. Múlk huqıqları menen baylanıslı bolmaǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyras quramına kirmeydi. Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyasına muwapıq, hár kim óziniń shaxsiy turmısına aralasıwdan qorǵanıw huqıqına iye. Sonday-aq, 'Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında'ǵı Nızamǵa tiykar, shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlarǵa islew beriw nızamlılıq hám ádillik principleri tiykarında, subyekttiń razılıǵı menen yamasa nızamda belgilengen basqa nızamlı tiykarlarda ámelge asırılıwı shárt. Miyras obyektlerin izlewde usı qaǵıydalarǵa qatań ámel etiliwi talap etiledi.

ANALIZ

1) Birinshi sorawǵa juwap sonday, Rustamǵa tiyisli bolǵan barlıq múlk huqıqları, sol qatarda sanlı aktivler, elektron hámıyanlar hám kriptovalyutalar nızamlı túrde miyras quramına kiredi. Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına tiykar, bul aktivler miyras qaldırıwshınıń óliminen soń biykar bolmaydı hám miyrasxorlarǵa ótiwi tiyis. 2) Ekinshi soraw boyınsha, jasama intellekt arqalı márhumnıń elektron pochtası hám sociallıq tarmaqtaǵı akkauntların shuqır analiz qılıw shaxsiy turmıs qol qatılmaslıǵı hám jazıspalar sırın buzıw qáwpin keltirip shıǵaradı. Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası hám 'Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında'ǵı Nızamına muwapıq, shaxsiy maǵlıwmatlarǵa islew beriw qatań nızamlı tiykarlarǵa iye bolıwı kerek. Eger miyras qaldırıwshı tiri waqtında óz maǵlıwmatlarına kiriw ushın ıqtıyarıy razılıq bermegen bolsa, jasama intellekttiń bunday aralasıwı nızamǵa qayshı dep tabılıwı múmkin. 3) Úshinshi soraw júzesinen sonı atap ótiw kerek, miyras obyektin anıqlawda jasama intellekt tek ǵana járdemshi qural sıpatında xızmet etedi. Izlew nátiyjeleriniń anıqlıǵı hám olardı miyras massasına kirgiziwdiń nızamlılıǵı ushın tolıq juwapkershilik insan, yaǵnıy notarius moynında qaladı. Notarius shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw qaǵıydalarına ámel etiliwin támiyinlewi, zárúr jaǵdaylarda sud qadaǵalawı yamasa tiyisli ruxsatnamalar tiykarında háreket etiwi shárt. Avtomatlastırılǵan sistemalar notariustı huqıqıy juwapkershilikten azat etpeydi.

JUWMAQ

Juwmaq etip aytqanda, sanlı aktivler miyras quramına kiredi, biraq olardı jasama intellekt járdeminde izlewde shaxsiy turmıs qol qatılmaslıǵı hám shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqındaǵı nızamshılıqqa qatań ámel etiliwi shárt. Bul processte insan, yaǵnıy notarius qadaǵalawı támiyinleniwi hám barlıq háreketler nızamlı sheńberde ámelge asırılıwı áhmiyetli.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Barlıq sanlı aktivler miyras quramına kirgiziliwi múmkin be?
2. Jasama intellekt arqalı shaxsiy maǵlıwmatlardı izlew nızamshılıqqa qayshı kele me?
3. Miyrastı izlewde jasama intellekt nátiyjeleri ushın kim juwapker boladı?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552
“Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam, ÓRQ-547 (02.07.2019) — https://lex.uz/docs/4396419
Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası (30.04.2023) — https://lex.uz/docs/6445145

2-kazus · Jasama intellekt dástúri hám ol jaratqan shıǵarmalardı miyras etip alıw

FAKTLER

Dástúrshi Anvar muzikalıq shıǵarmalar jaratıwshı arnawlı jasama intellekt dástúriy támiynatın islep shıǵadı. Ol qaytıs bolǵanınan soń, onıń qızı Malika miyrasxor sıpatında notariusqa múrájat etedi. Malika tek ǵana jasama intellekt dástúriy támiynatınıń ózin múlk huqıqı sıpatında miyras etip alıwdı, bálki usı jasama intellekt tárepinen Anvardıń tiri waqtında ǵárezsiz túrde jaratılǵan júzden artıq muzikalıq shıǵarmalarǵa salıstırǵanda avtorlıq huqıqların da óz atına ótkeriwdi talap etedi. Malika bul shıǵarmalar ákesiniń dástúri arqalı jaratılǵanı ushın barlıq múlk hám shaxsiy múlklik emes huqıqlar oǵan ótiwi kerek dep esaplaydı. Notarius bolsa jasama intellekt jaratqan nátiyjelerge salıstırǵanda avtorlıq huqıqı máselesinde qıyınshılıqqa ushıraydı.

MÁSELE

Jasama intellekt dástúriy támiynatınıń múlk huqıqı sıpatında miyrasqa ótiwi hámde jasama intellekt tárepinen jaratılǵan nátiyjelerge salıstırǵanda avtorlıq huqıqınıń miyrasxorlıǵı máselesi.

NORMA

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına kóre, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan barlıq múlk huqıqları miyras quramına kiredi. Biraq, múlk huqıqları menen baylanıslı bolmaǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyras quramına kirmeydi. 'Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında'ǵı Nızamǵa tiykar, avtorlıq huqıqı dóretiwshilik miynet nátiyjesinde ilim, ádebiyat hám kórkem óner shıǵarmasın jaratqan fizikalıq shaxsqa (insanǵa) tiyisli boladı. Nızamshılıqqa kóre, shıǵarma avtorı tek insan bolıwı múmkin. Jasama intellekt sistemasınıń ózi dástúriy támiynat sıpatında múlk huqıqı obyekti esaplanadı hám miyras etiliwi múmkin, biraq onıń ǵárezsiz jaratqan nátiyjeleri insannıń dóretiwshilik miyneti bolmaǵanlıǵı sebepli dástúriy avtorlıq huqıqı menen qorǵalmaydı.

ANALIZ

1) Birinshi sorawǵa juwap beretuǵın bolsaq, Anvar tárepinen jaratılǵan jasama intellekt dástúriy támiynatınıń ózi intellektuallıq múlk obyekti hám múlk huqıqı sıpatında tán alınadı. Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına muwapıq, usı dástúriy támiynatqa bolǵan barlıq múlk huqıqları, sol qatarda onnan paydalanıw hám licenziya beriw huqıqları Malika ushın miyras quramına nızamlı túrde ótedi. 2) Ekinshi soraw júzesinen, Malika jasama intellekt tárepinen ǵárezsiz túrde jaratılǵan júzden artıq muzikalıq shıǵarmalarǵa salıstırǵanda avtorlıq huqıqların miyras etip ala almaydı. Sebebi bul shıǵarmalar tikkeley Anvardıń dóretiwshilik miyneti nátiyjesi esaplanbaydı. 3) Úshinshi sorawǵa kelsek, 'Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında'ǵı Nızam talaplarına kóre, shıǵarma avtorı tek ǵana fizikalıq shaxs, yaǵnıy insan bolıwı shárt. Jasama intellekt huqıq subyekti emes hám onıń avtomatlastırılǵan nátiyjeleri dástúriy avtorlıq huqıqı menen qorǵalmaydı. Eger Anvar usı muzikalardı jaratıwda óziniń

sezilerli dóretiwshilik úlesin qospaǵan bolsa, bul nátiyjeler avtorlıq huqıqı obyekti sıpatında miyras massasına kirgizilmeydi. Shaxs penen tıǵız baylanıslı bolǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar da miyrasqa ótmeydi, gárshi miyrasxorlar olardı qorǵawǵa haqlı bolsa da. Usılay etip, nızamshılıq jasama intellekt nátiyjelerine salıstırǵanda insan avtorlıǵı talabın qatań belgileydi.

JUWMAQ

Juwmaq ornında sonı atap ótiw kerek, jasama intellekt dástúriy támiynatı múlk huqıqı sıpatında miyrasqa ótedi. Biraq, jasama intellekt tárepinen ǵárezsiz jaratılǵan nátiyjeler insannıń dóretiwshilik miyneti bolmaǵanlıǵı sebepli avtorlıq huqıqı obyekti esaplanbaydı hám bul huqıqlar miyrasxorǵa ótmeydi. Nızamshılıq avtorlıq ushın insan faktorın talap etedi.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Jasama intellekt dástúriy támiynatı miyras quramına kire me?
2. Malika jasama intellekt jaratqan qosıqlarǵa salıstırǵanda avtorlıq huqıqın miyras etip ala ala ma?
3. Nızamshılıqta jasama intellekt nátiyjelerine salıstırǵanda qanday talaplar bar?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552
“Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında”ǵı Nızam, ÓRQ-42 (20.07.2006) — https://lex.uz/docs/1022944

3-kazus · Miyrasxorlardı anıqlawda jasama intellekt qáteligi hám notarius juwapkershiligi

FAKTLER

Nodir qaytıs bolǵanınan soń, notarius Karim miyras isin júrgiziwdi baslaydı. Karim miyrasxorlardı anıqlaw processin tezlestiriw ushın mámleketlik reestrler hám maǵlıwmatlar bazaların avtomatikalıq analiz qılıwshı jańa jasama intellekt sistemasınan paydalanadı. Jasama intellekt sisteması Nodirdiń tek eki perzentin miyrasxor sıpatında anıqlaydı hám basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında esabat beredi. Notarius usı avtomatlastırılǵan juwmaqqa tolıq isenip, altı aylıq múddet pitpesinen aldın miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıqtı beredi. Biraq, aradan eki ay ótip, Nodirdiń aldıńǵı nekesinen bolǵan ulı Botir payda boladı hám ózinıń nızamlı úlesin talap etedi. Jasama intellekt sisteması Botirdiń maǵlıwmatların bazadan taba almaǵanlıǵı málim boladı.

MÁSELE

Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıqtı beriwde jasama intellekt maǵlıwmatlarına súyeniw hám júzege kelgen qáte ushın notariustıń juwapkershiligi.

NORMA

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1146-statyasına kóre, miyras ashılǵan jerdegi notarius miyrasxornıń iltimasına kóre oǵan miyrasqa bolǵan huqıqı haqqında gúwalıq beriwi shárt. Miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq miyras ashılǵan kúnnen baslap altı ay ótkeninen keyin beriledi. Nızam boyınsha yamasa wásiyatnama boyınsha miyras alınǵanında, eger notarius tiyisli mal-múlkke yamasa pútkil miyrasqa salıstırǵanda gúwalıq beriwdi sorap múrájat etken shaxslardan basqa miyrasxorlar joq

ekenligi haqqında isenimli maǵlıwmatlarǵa iye bolsa, gúwalıq joqarıda kórsetilgen altı aylıq múddet pitpesinen aldın da beriliwi múmkin. Bunda barlıq háreketler nızamlılığı ushın notarius sháxsiy juwapker boladı.

ANALIZ

1) Birinshi sorawǵa juwap sonday, Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1146-statyasına tiykar, notarius miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıqtı altı aylıq múddet pitpesinen aldın beriwi ushın barlıq nızamlı miyrasxorlar anıqlanǵanına hám basqa miyrasxorlar joq ekenligine tiyisli absolyut isenimli maǵlıwmatlarǵa iye bolıwı shárt. Bul qosımsha qaǵıyda tek ǵana hesh qanday gúmán qalmaǵan jaǵdaylarda ǵana qollanıladı. 2) Ekinshi soraw júzesinen, jasama intellekt sistemasınıń 'basqa miyrasxorlar tabılmadı' degen esabatı gúwalıqtı múddetinen aldın beriw ushın jetkilikli hám qatań tiykar bola almaydı. Jasama intellekt tek ǵana bar sanlı maǵlıwmatlar bazaların analiz qıladı, biraq ol tolıq bolmaǵan yamasa sanlastırılmaǵan arxiv maǵlıwmatların, máselen, aldıńǵı nekedan bolǵan perzentlerdi kórmey qalıwı múmkin. Avtomatlastırılǵan qararlar insan qadaǵalawısız juwmaqlawshı sheshim sıpatında qabıl etilmewi kerek. 3) Úshinshi sorawǵa kelsek, miyrasxorlardı anıqlaw hám húJjetlerdi tekseriw processindegi qáteler ushın huqıqıy juwapkershilik tolıq notarius Karimniń moynında qaladı. Notarius jasama intellekt juwmaǵına soqır isenbesten, qosımsha huqıqıy tekseriwlerdi ámelge asırıwı tiyis edi. Botir óziniń nızamlı miyras úlesin talap qılıwǵa tolıq haqlı hám notariustıń háreketi ústinen sudqa shaǵım etiwi múmkin.

JUWMAQ

Juwmaq sonday, jasama intellekt notarial háreketlerde tek járdemshi qural wazıypasın atqaradı. Miyrasxorlardı anıqlawdaǵı qáte hám múddetinen aldın gúwalıq beriw aqıbetleri ushın nızamlı juwapkershilik tolıq notarius moynında qaladı. Notarius avtomatlastırılǵan sistemalar juwmaǵın mudamı insan qadaǵalawı hám huqıqıy analiz arqalı tekseriwi shárt.

TALQILAW USHIN SORAWLAR

1. Notarius qashan miyras gúwalıǵın altı aydan aldın beriwi múmkin?
2. Jasama intellekt esabatı gúwalıqtı múddetinen aldın beriwge tiykar bola ma?
3. Túsirip qaldırılǵan miyrasxor ushın nızamlı juwapkershilik kimniń moynında?

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

Test

JUWAP TAŃLANATUǴIN SORAWLAR

1. Miyras qaldırıwshı dástúrshi bolıp, óziniń shaxsiy kompyuterinde jasama intellekt dástúriy támiynatın jaratqan. Usı dástúriy támiynatqa bolǵan múlk huqıqları miyras quramına kire me?

- A. Awa, barlıq múlk huqıqları miyras quramına kired.
- B. Yaq, jasama intellekt dástúrleri miyras etilmeydi.

• C. Tek notarius ruxsatı menen kiredi.

• D. Yaq, sebebi ol shaxs penen tıǵız baylanıslı huqıq.

DURIS: A

Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına kóre, miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykar bolmaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler miyras quramına kiredi. Jasama intellekt dástúriy támiynatına bolǵan múlk huqıqları da ádepki múlk huqıqları sıyaqlı miyras massasına kirgiziledi hám nızamlı tártipte miyrasxorlarǵa ótedi.

2. Miyras qaldırıwshı jasama intellekt járdeminde jaratılǵan súwretke salıstırǵanda avtorlıq huqıqın miyrasxorlarına qaldırmaqshı boldı. Nızamshılıqqa kóre, bul jaǵdayda qanday jantasıw qollanıladı?

• A. Jasama intellekt avtomatikalıq túrde miyras qaldırıwshınıń miyrasxorı esaplanadı.

• B. Jasama intellekt jaratqan shıǵarmalarǵa avtorlıq huqıqı payda bolmaydı, sebebi avtor insan bolıwı kerek.

• C. Súwretke bolǵan huqıqlar mámleket múlkine ótedi.

• D. Súwret tek notarius qararı menen miyrasqa kirgiziledi.

DURIS: B

“Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında”ǵı Nızamǵa tiykar, shıǵarma insannıń dóretiwshilik miyneti nátiyjesinde jaratılǵan bolıwı kerek. Jasama intellekt jaratqan nátiyjelerge avtorlıq huqıqı payda bolmaydı, sonıń ushın ol miyras quramına avtorlıq huqıqı obyekti sıpatında kirmeydi. Miyrasxorlıq qatnaslarında tek insan tárepinen jaratılǵan shıǵarmalar ǵana avtorlıq huqıqı obyekti bola aladı.

3. Notarius miyras massasın anıqlaw ushın jasama intellekt sistemasınan paydalanbaqta. Usı processte miyras qaldırıwshınıń sanlı maǵlıwmatların izlewde qaysı qaǵıydaǵa qatań ámel etiliwi kerek?

• A. Maǵlıwmatlardı ashıq internetke jaylastırıw.

• B. Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw talaplarına ámel etiw.

• C. Barlıq maǵlıwmatlardı tek miyrasxorlarǵa satıw.

• D. Jasama intellektke qarar qabıl etiw huqıqın tolıq tapsırıw.

DURIS: B

“Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızamǵa muwapıq, shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlarǵa islew beriwde olardıń qupıyalıǵı hám qorǵalıwı támiyinleniwi shárt. Notarius jasama intellektten paydalanǵanda usı qaǵıydalarǵa qatań ámel etiwi, maǵlıwmatlardıń ashıq taralıp ketiwine jol qoymawı hám tek nızamlı miyrasxorlar mápi ushın háreket etiwi kerek.

4. Notarius miyrasxorlardı anıqlawda jasama intellekt dástúrinen paydalandı. Dástúr qáteligi sebepli nızamlı miyrasxorlardan biri dizimge kirgizilmey qaldı. Usı qáte ushın juwapkershilik kimniń moynında boladı?

• A. Dástúriy támiynattı jaratqan kompaniya moynında.

• B. Jasama intellekttiń ózi juwapker boladı.

• C. Notarius moynında, sebebi juwmaqlawshı qarardı ol qabıl etedi hám tastıyıqlaydı.

• D. Dizimge kirgizilmegen miyrasxornıń ózi juwapker.

DURIS: C

Notarial háreketlerdi ámelge asırıwda jasama intellekt tek járdemshi qural esaplanadı. Juwmaqlawshı qarardı qabıl etiw hám húJjetlerdi tastıyıqlaw tikkeley notarius tárepinen ámelge asırılǵanı ushın, hár qanday qáte yamasa kemshilikler ushın juwapkershilik notarius moynında qaladı. Jasama intellekt ǵárezsiz huqıq subyekti emes. Sol sebepli, notarius dástúr nátiyjelerin mudamı tekseriwi shárt.

5. Miyras qaldırıwshı jasama intellekt sistemasınan paydalanıp, óziniń ómirine jetkerilgen ziyandı óndiriw boyınsha sudqa talap arızası tayarlaǵan edi, biraq qaytıs boldı. Bul huqıq miyrasxorlarǵa óte me?

• A. Awa, sebebi arıza jasama intellekt arqalı tayarlanǵan.

• B. Tek miyrasxorlar erjetpegen bolsa ótedi.

• C. Awa, barlıq huqıqlar tıs qaldırılmastan miyras etiledi.

• D. Yaq, ómirge yamasa den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan ushın tolem óndiriw huqıqı miyras quramına kirmeydi.

DURIS: D

Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına kóre, miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan huqıq hám minnetlemeler, sol qatarda ómirge yamasa den-sawlıqqa jetkerilgen zıyan ushın tolem óndiriw huqıqı miyras quramına kirmeydi. Arıza jasama intellekt járdeminde tayarlanǵan bolsa da, bul qaǵıyda ózgermeydi hám huqıq miyrasxorlarǵa ótmeydi.

6. Notarius jasama intellekt járdeminde miyras qaldırıwshıǵa tiyisli kóshpes múlklerdi mámleketlik reestrlerden izlemekte. Eger dástúr tapqan mal-múlk reestrde basqa shaxs atında bolsa, notarius qanday jol tutıwı kerek?

• A. Dástúr maǵlıwmatın durıs dep qabıl etip, miyras gúwalıǵın beriwi kerek.

• B. Mal-múlkti avtomatikalıq túrde mámleket paydasına konfiskaciya qılıwı kerek.

• C. Dástúr nátiyjelerin insan (notarius) qadaǵalawınan ótkerip, rásmiy reestr maǵlıwmatlarına súyeniwi tiyis.

• D. Jasama intellektti jańalawdı talap qılıwı kerek.

DURIS: C

Jasama intellekt nátiyjeleri mudamı insan, yaǵnıy notarius qadaǵalawınan ótiwi shárt. Notarial háreketlerde tek rásmiy tastıyıqlanǵan hám nızamlı mámleketlik reestr húJjetlerine súyeniledi. Avtomatlastırılǵan dástúr qararları juwmaqlawshı esaplanbaydı, sonıń ushın notarius reestrdegi aqıyqıy jaǵdaydı tiykar etip alıwı hám soǵan muwapıq háreket etiwi tiyis.

7. Miyras qaldırıwshı óz iskerliginde paydalanıw ushın qımbat bahalı jasama intellekt dástúrine jıllıq licenziya satıp alǵan edi. Usı licenziyadan paydalanıw huqıqı miyrasxorlarǵa óte me?

• A. Yaq, licenziyalar hesh qashan miyras etilmeydi.

• B. Tek jasama intellekt dástúri ruxsat berse ótedi.

• C. Yaq, sebebi bul shaxsiy múlklik emes huqıq.

• D. Awa, eger licenziya shártnamasında huqıqtıń basqa shaxsqa ótiwi qadaǵan etilmegen bolsa, ol múlk huqıqı sıpatında miyras quramına kiredi.

DURIS: D

Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına tiykar, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan barlıq múlk huqıqları miyras quramına kiredi. Eger jasama intellekt dástúrinen paydalanıw boyınsha licenziya shártnamasında huqıqtıń basqa shaxsqa ótiwi qadaǵan etilmegen bolsa, usı dástúriy támiynattan paydalanıw huqıqı múlk huqıqı sıpatında nızamlı miyrasxorlarǵa ótedi.

8. Miyras qaldırıwshı óziniń sanlı aktivleri hám akkauntları parolların jasama intellekt yadasında saqlaǵan. Miyrasxorlar bul maǵlıwmatlardı alıw huqıqına iye me?

• A. Awa, sanlı aktivlerge bolǵan múlk huqıqları miyras quramına kiredi hám miyrasxorlar olarǵa salıstırǵanda huqıqqa iye boladı.

• B. Yaq, sanlı aktivler miyras etilmeydi.

• C. Tek akkaunt xızmet kórsetiwshisi ruxsat berse.

• D. Yaq, parollar mámleketlik sır esaplanadı.

DURIS: A

Sanlı aktivler hám akkauntlardaǵı mal-múlk (máselen, elektron pullar yamasa qımbatlı maǵlıwmatlar) múlk huqıqı esaplanadı. Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına kóre, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli múlk huqıqları miyras quramına kiredi. Miyrasxorlar usı sanlı aktivlerge salıstırǵanda nızamlı huqıqqa iye boladı hám olardı miyras etip aladı.

9. Notarius keńsesindegi jasama intellekt sisteması miyrasxorlarǵa miyrastı qabıl etiw múddeti pitip atırǵanı haqqında avtomatikalıq esletpe jiberdi. Bul process nızamshılıqqa qayshı ma?

• A. Awa, notarius jasama intellektten paydalanıwı qadaǵan etilgen.

• B. Awa, esletpe jiberiw tek sud arqalı ámelge asırıladı.

• C. Yaq, biraq esletpe jiberilgeni ushın miyras avtomatikalıq qabıl etilgen esaplanadı.

• D. Yaq, bul shunchaki járdemshi texnikalıq process bolıp, notarial iskerlikti ańsatlastıradı hám nızamǵa qayshı emes.

DURIS: D

Notarial háreketlerde jasama intellektten esletpeler jiberiw, húJjetlerdi tekseriw sıyaqlı járdemshi texnikalıq wazıypalarda paydalanıw ámeliyatta qolaylıq jaratadı. Bul nızamshılıqqa qayshı emes, sebebi juwmaqlawshı yuridikalıq qarar insan tárepinen qabıl etiledi. Esletpeler shunchaki miyrasxorlarǵa óz huqıqların ámelge asırıwda járdem beriwshi qural esaplanadı.

10. Miyras qaldırıwshı jasama intellekt járdeminde óziniń shaxsiy kúndeligin júrgizgen. Usı kúndeliktegi shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyrasxorlarǵa óte me?

• A. Awa, shaxsiy múlklik emes huqıqlar tolıq miyras etiledi.

• B. Tek jasama intellekt ruxsatı menen ótedi.

• C. Yaq, múlk huqıqları menen baylanıslı bolmaǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyras quramına kirmeydi.

• D. Awa, eger kúndelik ashıq járiyalanǵan bolsa.

DURIS: C

Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına kóre, múlk huqıqları menen baylanıslı bolmaǵan shaxsiy múlklik emes huqıqlar miyras quramına kirmeydi. Jasama intellekt járdeminde júrgizilgen shaxsiy kúndeliktegi maǵlıwmatlar da shaxsiy múlklik emes huqıq sanaladı. Biraq, nızamshılıqqa tiykar, miyrasxorlar bul huqıqlardı qorǵawları hám olardıń qol qatılmaslıǵın támiyinlewleri múmkin.

11. Notarius jasama intellekt járdeminde barlıq miyrasxorlar anıqlanǵanın hám basqa miyrasxorlar joq ekenligin tastıyıqladı. Bunday jaǵdayda miyrasqa bolǵan huqıq haqqındaǵı gúwalıq qashan beriliwi múmkin?

• A. Tek miyras ashılǵan kúnnen baslap bir jıl ótkennen soń.

• B. Gúwalıq hár dayım tek altı ay ótkennen keyin beriledi.

• C. Eger basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında isenimli maǵlıwmat bolsa, altı aylıq múddet pitpesinen aldın beriliwi múmkin.

• D. Jasama intellekt qararı menen dárhal, notarius qatnasıwısız beriledi.

DURIS: C

Puqaralıq kodeksiniń 1146-statyasına kóre, eger notariusta gúwalıq sorap múrájat etken shaxslardan basqa miyrasxorlar joq ekenligi haqqında isenimli maǵlıwmatlar bolsa, gúwalıq altı aylıq múddet pitpesinen aldın beriliwi múmkin. Jasama intellekt sistemaları bul maǵlıwmatlardı tez hám anıq toplawda notariusqa úlken járdem beriwi múmkin.

12. Miyras qaldırıwshı óziniń shaxsiy biznesi ushın úlken kólemdegi maǵlıwmatlar bazasın (jasama intellekt ushın) jaratqan. Usı maǵlıwmatlar bazası miyrasxorlarǵa óte me?

• A. Yaq, maǵlıwmatlar bazası mámleketke ótedi.

• B. Awa, maǵlıwmatlar bazasına bolǵan múlk huqıqları miyras quramına kiredi.

• C. Yaq, maǵlıwmatlar bazası shaxs penen tıǵız baylanıslı huqıq.

• D. Tek maǵlıwmatlar bazası qaǵazda basıp shıǵarılǵan bolsag'ana ótedi.

DURIS: B

Puqaralıq kodeksiniń 1113-statyasına tiykar, miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan barlıq múlk huqıqları, sol qatarda intellektuallıq múlk obyektleri hám maǵlıwmatlar bazasına bolǵan huqıqlar miyras quramına kiredi. Jasama intellekt ushın jaratılǵan maǵlıwmatlar bazası da qımbatlı múlk aktivi esaplanadı hám nızamlı tártipte miyrasxorlarǵa ótedi.

13. Notarius miyras isin ashıwda jasama intellekt sistemasınan paydalandı. Sistema avtomatikalıq túrde miyrasxorlardan birin "nılayıq" dep taptı. Notarius qanday háreket qılıwı kerek?

• A. Sistema qararın tastıyıqlap, miyrasxornı miyrastan quruq qaldırıwı kerek.

• B. Sistema qararın esapqa almawı hám nılayıq miyrasxor dep tabıw tek sud tártibinde ámelge asırılıwın túsindiriwi tiyis.

• C. Sistema qararı tiykarında dárhal basqa miyrasxorlarǵa gúwalıq beriwi kerek.

• D. Miyras isin jawıp, barlıq mal-múlkti mámleketke ótkeriwi kerek.

DURIS: B

Jasama intellekt qararları ǵárezsiz yuridikalıq kúshke iye emes. Shaxstı nılayıq miyrasxor dep tabıw tek sudtiń nızamlı kúshke kirgen sheshimi menen ámelge asırıladı. Notarius avtomatlastırılǵan sistema qararlarına súyenip puqaralardıń huqıqların shekleley almaydı, ol tek sud qararına tiykarlanıwı shárt.

14. Miyrasxorlar notariustan jasama intellekt járdeminde márhumnıń barlıq jasırın bank esapbetlerin izlewdi soradı. Bul processte qaysı nızam talaplarına ámel etiw áhmiyetli?

• A. “Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında”ǵı Nızam.

• B. “Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam hám bank sırları talapları.

• C. Tek xalıqaralıq jasama intellekt qaǵıydaları.

• D. Hesh qanday nızamǵa ámel qılıw shárt emes, sebebi shaxs qaytıs bolǵan.

DURIS: B

Márhumnıń bank esapbetleri hám shaxsiy maǵlıwmatların jasama intellekt arqalı izlewde “Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam talaplarına qatań ámel etiliwi shárt. Sonday-aq, maǵlıwmatlar qupıyalıǵı hám shaxsiy turmıs qol qatılmaslıǵı támiyinleniwi, ruxsatsız shaxslarǵa maǵlıwmatlar ashıq etilmewi nızam menen qorǵaladı. Bul notariustıń tiykarǵı minnetlemelerinen biri bolıp tabıladı.

ASHIQ SORAWLAR

15. Miyras qaldırıwshınıń elektron hámıyanları hám sociallıq tarmaqtaǵı akkauntların jasama intellekt járdeminde qıdırıp tabıw miyras huqıqı kózqarasınan qanday bahalanadı hám bunda qanday huqıqıy sheklewler bar?

ÚLGI JUWAP

Miyras qaldırıwshınıń elektron hámıyanları, kriptovalyutaları hám basqa sanlı aktivleri onıń múlk huqıqları esaplanıp, Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına tiykar tikkeley miyras quramına kiredi. Olardı anıqlaw ushın jasama intellektten paydalanıw izlew processin sezilerli dárejede tezlestiredi hám anıqlıqtı asıradı. Biraq, sociallıq tarmaqtaǵı akkauntlar hám shaxsiy jazıspalardı analiz qılıw shaxstıń qol qatılmaslıǵı menen tikkeley baylanıslı. Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası hám 'Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında'ǵı Nızamına muwapıq, shaxsiy maǵlıwmatlarǵa islew beriw nızamlı tiykarda hám shaxsiy turmıs sırların buzbaǵan halda ámelge asırılıwı qatań belgilengen. Alternativ jantasıw sıpatında sonı aytıw múmkin, eger miyras qaldırıwshı óz tiri waqtında sanlı aktivlerine kiriw ushın ıqtıyarıy razılıq, máselen, sanlı wásiyatnama qaldırǵan bolsa, jasama intellekt arqalı maǵlıwmatlardı jıynaw hesh qanday nızamlı tosqınlıqlarsız ámelge asırılıwı múmkin. Keri jaǵdayda, notarius hám miyrasxorlar maǵlıwmatlardı izlewde sud qadaǵalawı yamasa arnawlı nızamlı ruxsatnamalarǵa súyeniwi tiyis. Jasama

intellekt qanshelli jetik bolmasın, ol shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı qorǵaw tarawındaǵı nızam húJjetlerin shetlep óte almaydı hám bul processte mudamı insan aralasıwı hámde huqıqıy qadaǵalaw talap etiledi.

16. Miyras qaldırıwshı tiri waqtında jasama intellekt járdeminde kóplegen súwret hám tekstler jaratqan. Usı nátiyjelerge salıstırǵanda miyrasxorlardıń huqıqları qanday belgilenedi?

ÚLGI JUWAP

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1113-statyasına kóre, miyras qaldırıwshınıń barlıq múlk huqıqları miyras quramına ótedi. Biraq, 'Avtorlıq huqıqı hám turles huqıqlar haqqında'ǵı Nızamǵa tiykar, avtorlıq huqıqı tek insannıń dóretiwshilik miyneti nátiyjesinde jaratılǵan ilim, ádebiyat hám kórkem óner shıǵarmalarına salıstırǵanda payda boladı. Jasama intellekt tárepinen ǵárezsiz túrde jaratılǵan súwret hám tekstler insan dóretiwshiligi esaplanbaǵanı ushın, olar ámeldegi nızamshılıqqa kóre dástúriy avtorlıq huqıqı obyekti bola almaydı. Sonıń ushın miyrasxorlar bul nátiyjelerge salıstırǵanda avtordıń múlk huqıqların, máselen, tolıq paydalanıw yamasa licenziya beriw huqıqın miyras etip ala almaydı. Alternativ jantasıw sonnan ibarat, eger miyras qaldırıwshı jasama intellekt nátiyjelerine óziniń sezilerli dárejedegi dóretiwshilik úlesin qospaǵan bolsa, máselen, quramalı redaktorlaw islerin ámelge asırǵan yamasa ideyalıq jaqtan shuqır islew bergen bolsa, bul shıǵarmalar birgeliktegi yamasa tuwındı shıǵarma sıpatında tán alınıwı múmkin. Bunday jaǵdayda insannıń dóretiwshilik miyneti bar ekenligi sebepli, shıǵarma avtorlıq huqıqı obyekti sıpatında tán alınıp, oǵan salıstırǵanda múlk huqıqları miyras massasına kirgiziliwi hám miyrasxorlarǵa ótiwi nızamlı túrde múmkin boladı.

17. Notarius miyras isin júrgiziwde jasama intellekt sistemasınan paydalanıp, miyrasxorlarǵa esletpeler jiberiw hám húJjetlerdi tekseriwdi tolıq avtomatlastırıwı múmkin be? Bunıń huqıqıy aqıbetleri qanday?

ÚLGI JUWAP

Notarial háreketlerde jasama intellektten húJjetlerdi tekseriw, mámleketlik reestrlerden maǵlıwmat jıynaw hám miyrasxorlarǵa esletpeler jiberiw sıyaqlı texnikalıq islerde paydalanıw is nátiyjeliligin sezilerli dárejede asıradı. Biraq, qarar qabıl etiw processin tolıq avtomatlastırıw nızamlı túrde múmkin emes. Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi 1146-statyasına kóre, miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq beriw minnetlemesi hám wákilligi tikkeley notariusqa júklengen. Eger jasama intellekt sisteması qáte qılsa, máselen, nızamlı miyrasxornı dizimnen túsirip qaldırsa yamasa jasalma húJjetti aqıyqıy dep tapsa, bunıń ushın huqıqıy juwapkershilik sistema islep shıǵıwshısında emes, bálki notarial háreketti tastıyıqlaǵan notariusta qaladı. Alternativ jantasıw sıpatında qaralǵanda, keleshekte nızamshılıqqa tiyisli ózgerisler kirgizilip, málim túrdegi ápiwayı hám nizosız miyras islerinde, máselen, jalǵız miyrasxor hám mámleketlik dizimnen ótken múlk bolǵanda, avtomatlastırılǵan sistemalar arqalı elektron gúwalıqlar beriw engiziliwi múmkin. Biraq házirgi ámeldegi nızamshılıq sheńberinde insan, yaǵnıy notarius qadaǵalawı, onıń huqıqıy bahası hám juwmaqlawshı qolı májbúriy bolıp tabıladı. Jasama intellekt tek másláhát beriwshi hám járdemshi qural bolıp qaladı.

Glossariy

MIYRAS QURAMI
Miyras ashılǵan waqıtta miyras qaldırıwshıǵa tiyisli bolǵan, onıń óliminen keyin de biykar bolmaytuǵın barlıq huqıq hám minnetlemeler jıynağı. Buǵan jasama intellekt sistemalarına bolǵan múlk huqıqları da kiriwi múmkin.

Mısal: Boburdıń qaytıs bolıwınan soń oǵan tiyisli bolǵan dástúriy támiynat licenziyaları miyras quramına kirgizildi.

Baylanıslı terminler: Sanlı aktivler, Shaxsiy múlklik emes huqıqlar

SANLI AKTIVLER
Elektron túrde bar bolǵan hám múlk qádirine iye bolǵan obyektler, sol qatarda akkauntlar, maǵlıwmatlar bazaları hám jasama intellekt dástúrleri. Olar miyras quramına múlk huqıqı sıpatında kirgiziledi.

Mısal: Azizov óziniń jaratqan sanlı maǵlıwmatlar bazasın perzentine wásiyat qıldı.

Baylanıslı terminler: Miyras quramı, Jasama intellekt sisteması

SHAXSQA TIYISLI MAǴLIWMATLAR
Belgili bir fizikalıq shaxsqa tiyisli bolǵan yamasa onı identifikaciya qılıw imkaniyatın beretuǵın maǵlıwmatlar. Miyras obyektin izlewde jasama intellekt usı maǵlıwmatlardı nızamlı qorǵawı shárt.

Mısal: Notarius jasama intellekt arqalı miyrasxorlardı izlewde shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar qupıyalığın támiyinledi.

Baylanıslı terminler: Notarial háreketlerde insan qadaǵalawı

JASAMA INTELLEKT SISTEMASI
Maǵlıwmatlardı toplaw, analiz qılıw hám avtomatlastırılǵan qararlar qabıl etiw imkaniyatın beriwshi dástúriy támiynat. Onıń ózi múlk huqıqı obyekti sıpatında miyras arqalı ótiwi múmkin.

Mısal: Isbilermen qaytıs bolǵash, onıń kompaniyasındaǵı jasama intellekt dástúrine bolǵan huqıqlar miyrasxorlarǵa ótti.

Baylanıslı terminler: Sanlı aktivler, Avtorlıq huqıqı

AVTORLIQ HUQIQI
Ilim, ádebiyat hám kórkem óner shıǵarmaların jaratqan fizikalıq shaxstıń (insannıń) huqıqları. Jasama intellekt járdeminde jaratılǵan nátiyjeler, eger insan dóretiwshiligi bolmasa, avtorlıq huqıqı obyekti esaplanbawı múmkin.

Mısal: Jasama intellekt ǵárezsiz sızǵan súwretke salıstırǵanda insan avtorlıǵı talap etilgeni ushın ol miyras quramındaǵı avtorlıq huqıqı obyekti dep tabılmadı.

Baylanıslı terminler: Shaxsiy múlklik emes huqıqlar

> **SHAXSIY MÚLKLIK EMES HUQIQLAR**
> Miyras qaldırıwshınıń shaxsı menen tıǵız baylanıslı bolǵan, múlk huqıqları menen baylanıslı bolmaǵan huqıqlar. Olar miyras quramına kirmeydi, lekin miyrasxorlar tárepinen qorǵalıwı múmkin.

Mısal: Jazıwshınıń shıǵarma qol qatılmaslıǵına bolǵan shaxsiy múlklik emes huqıqı miyrasxorlar tárepinen qorǵaladı.

Baylanıslı terminler: Miyras quramı, Avtorlıq huqıqı

> **MIYRASTIŃ ASHILIWI**
> Puqaranıń ólimi yamasa onıń sud tárepinen qaytıs bolǵan dep járiyalanıwı aqıbetinde miyras qatnaslarınıń baslanıwı. Bul processte jasama intellekt esletpe sistemaları iske túsiriwi múmkin.

Mısal: Puqara qaytıs bolǵan kúni miyras ashıldı hám notarius sanlı reestrlerdi tekseriwdi basladı.

Baylanıslı terminler: Miyras ashılıw jeri, Miyrasxor

> **MIYRAS ASHILIW JERI**
> Miyras qaldırıwshınıń aqırǵı turaqlı jasap turǵan jeri yamasa onıń kóshpes múlki jaylasqan aymaq. Jasama intellekt reestrlerden usı mánzildi anıqlawda járdem beredi.

Mısal: Miyras qaldırıwshınıń aqırǵı jasaw jeri belgisiz bolǵanı ushın, jasama intellekt onıń tiykarǵı kóshpes múlki jaylasqan aymaqtı anıqlap berdi.

Baylanıslı terminler: Miyrastıń ashılıwı

> **MIYRASXOR**
> Miyras ashılǵan waqıtta tiri bolǵan puqaralar, sonday-aq miyras qaldırıwshınıń tiri waqtında hámiledar jaǵdayında bolǵan hám miyras ashılǵannan keyin tiri tuwılǵan balalar. Jasama intellekt olardı maǵlıwmatlar bazasınan qıdırıwda qollanıladı.

Mısal: Notarius jasama intellekt járdeminde FHDYO bazasınan barlıq nızamlı miyrasxorlardı anıqladı.

Baylanıslı terminler: Miyrastıń ashılıwı, Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq

> **MIYRASQA BOLǴAN HUQIQ HAQQINDA GÚWALIQ**
> Miyras ashılǵan jerdegi notarius tárepinen miyrasxornıń iltimasına kóre beriletuǵın, onıń miyrasqa bolǵan huqıqın tastıyıqlawshı húJjet. HúJjetti rásmiylestiriwde jasama intellekt tek járdemshi wazıypasın atqaradı.

Mısal: Altı ay ótkennen soń, notarius barlıq húJjetlerdi tekserip, miyrasxorǵa gúwalıq tapsırdı.

Baylanıslı terminler: Notarial háreketlerde insan qadaǵalawı, Miyrasxor

> **NOTARIAL HÁREKETLERDE INSAN QADAǴALAWI**
> Jasama intellekt sistemaları húJjetlerdi tekserip, miyrasxorlardı anıqlasa da, juwmaqlawshı qarar qabıl etiw hám yuridikalıq juwapkershilik tek notarius (insan) moynında qalıwı qaǵıydası.

Mısal: Jasama intellekt sisteması miyrasxornı nadurıs kórsetken bolsa da, notarius óz qadaǵalawı arqalı qáteni tuwrıladı.

Baylanıslı terminler: Miyrasqa bolǵan huqıq haqqında gúwalıq, Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar

Xronologiya

Miyrasxorlıq qatnasıqları hám sanlı huqıqlar rawajlanıwı

> **29.08.1996 · PUQARALIQ KODEKSI QABIL QILINIWI**
> Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi qabıl qılınıp, miyras quramı, miyrastıń ashılıwı hám miyrasxorlar sheńberi belgilep berildi.

Áhmiyeti: Miyrasxorlıq huqıqınıń tiykarǵı nızamlı bazası jaratıldı.

> **02.07.2019 · SHAXSQA TIYISLI MAǴLIWMATLAR HAQQINDAǴI NIZAM**
> Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlardı jıynaw, qayta islew hám qorǵaw tártibi belgilendi. Bul sanlı aktivlerdi izlewde qupiyalıqtı támiyinleydi.

Áhmiyeti: Jasalma intellekt arqalı miyrasxorlardı izlewde maǵlıwmatlar qorǵawı kepillendi.

> **30.04.2023 · JAŃA REDAKCIYADAǴI KONSTITUCIYA QABIL QILINIWI**
> Ózbekstan Respublikasınıń jańa Konstituciyası qabıl qılınıp, jeke múlk qolqatılsızlıǵı hám miyras huqıqı mámleket tárepinen kepilleniwi qatań belgilendi.

Áhmiyeti: Sanlı múlk hám jasalma intellekt obyektlerine salıstırǵanda miyras huqıqınıń joqarı kepilligi ornatıldı.

Mind-map

Miyrasxorlıq hám Jasama intellekt

- Miyras obyektin anıqlaw: PK 1113-statya tiykarında mal-múlkti izlew
- — Sanlı aktivlerdi izlew: Akkauntlar hám kripto-aktivlerdi tabıw
- — Reestrlerdi analiz qılıw: Mámleketlik bazalardan maǵlıwmat jıynaw
- — Maǵlıwmatlar anıqlıǵı: JI arqalı qáteliklerdi kemeytiw

- JI sisteması miyras sıpatında: Dástúriy támiynat múlk huqıqı sıpatında
- — Dástúriy támiynat huqıqı: Kodtı miyras etip qaldırıw
- — Maǵlıwmatlar bazası: Toplanǵan maǵlıwmatlar jıynaǵı
- — Licenziyalar: Paydalanıw huqıqınıń ótiwi
- JI jaratqan nátiyjeler: Avtorlıq huqıqı máseleleri
- — Insan avtorlığı talabı: Avtor tek fizikalıq shaxs bolıwı
- — — Avtorlıq nızamı: Nızam talapları
- — — Tıs qaldırılǵan jaǵdaylar: Insan qatnasıwı dárejesi
- — Avtorlıq obyekti emesligi: Taza JI jaratqan shıǵarmalar
- — — Múlk huqıqı joqlığı: Miyrasqa kirmewi
- — Shaxsiy múlklik emes huqıqlar: PK 1113-statya tiykarında
- — — Qorǵaw: Miyrasxorlar tárepinen qorǵaw
- Notarial háreketlerde JI: Notarius iskerligin avtomatlastırıw
- — HúJjetlerdi tekseriw: Jasalma húJjetlerdi anıqlaw
- — — Tezkor analiz: Waqıttı únemlew
- — Miyrasxorlardı anıqlaw: Tuwısqanlıq baylanısların tabıw
- — — FHDYO bazası: Sistemalar integraciyası
- — Avtomatlastırılǵan esletpeler: Altı aylıq múddetti qadaǵalaw
- — — Múddet ótiwi: PK 1146-statya
- Insan qadaǵalawı hám qorǵaw: Juwapkershilik hám qáwipsizlik
- — Notarius juwapkershiligi: Juwmaqlawshı qarar insan moynında
- — Maǵlıwmatlar qorǵalıwı: Qupıyalıqtı saqlaw
- — Qarar qabıl etiw shegarası: JI tek járdemshi qural

Túsindiriw hám sxema

Notarial háreketlerde jasama intellektti qollanıw sxeması

DIAGRAMMADAǴI BAYLANISLAR

- Miyras ashılıwı ’Múrájat etiw ’Notarius
- Notarius ’Sistemanı iske túsiriw ’JI járdemshi sisteması
- JI járdemshi sisteması ’Reestrlerdi analiz qılıw ’Mal-múlkti izlew
- Mal-múlkti izlew ’Qupıyalıq shárti ’Maǵlıwmatlar qorǵalıwı
- Maǵlıwmatlar qorǵalıwı ’Nátiyjeni tekseriw ’Insan qadaǵalawı
- Insan qadaǵalawı ’Tastıyıqlaw ’Gúwalıq beriw
- JI járdemshi sisteması ’JI qáteligi ’Nizo kelip shıǵıwı
- Nizo kelip shıǵıwı ’Notarius tárepinen sheshiw ’Insan qadaǵalawı

Derekler

USI TEMANIŃ DEREKLERI

Ózbekstan Respublikasınıń Puqaralıq kodeksi, ekinshi bólim (29.08.1996) — https://lex.uz/docs/180552

“Shaxsqa tiyisli maǵlıwmatlar haqqında”ǵı Nızam, ÓRQ-547 (02.07.2019) — https://lex.uz/docs/4396419

“Avtorlıq huqıqı hám aralas huqıqlar haqqında”ǵı Nızam, ÓRQ-42 (20.07.2006) — https://lex.uz/docs/1022944

Ózbekstan Respublikasınıń Konstituciyası (30.04.2023) — https://lex.uz/docs/6445145

USINILATUǴIN ÁDEBIYATLAR (BAǴDARLAMADAN)

• Yuldashev J.I. Vorislik va oila huquqi. Darslik / yuridik fanlar doktori, professor, O‘zbekistonda xizmat ko‘rsatgan yurist O. Okyulovning umumiy tahriri ostida. – T.: TDYUU nashriyoti, 2024. – 295 b. (Asosiy)

• Vorislik huquqi: nazariya va amaliyot. O‘quv qo‘llanma. U. Maxmudxodjayeva, M. Usmonova. Toshkent, 2025. 148 b.

• Fuqarolik huquqi. 2-qism. Darslik. Mualliflar jamoasi. Toshkent, 2017. 428 b.

• Załucki, Mariusz. “Impact of the EU Succession Regulation on Statutory Inheritance.” Comparative Law Review 23 (February 7, 2018): 223. http://dx.doi.org/10.12775/clr.2017.010. (Qo‘shimcha)

• Avsec, Franci. “Legal Framework of Agricultural Land/Holding Succession and Acquisition in Slovenia.” Journal of Agricultural and Environmental Law 16, no. 30 (April 30, 2021): 24–39. http://dx.doi.org/10.21029/jael.2021.30.24. (Qo‘shimcha)

• Szeroczyńska, Małgorzata. “People with intellectual disabilities as heirs. Part 2.” Special School LXXXI, no. 3 (June 30, 2020): 224–35. http://dx.doi.org/10.5604/01.3001.0014.2361. (Qo‘shimcha)

Iqtibas keltiriwden aldın hár bir derekti onıń ámeldegi rásmiy teksti menen salıstırıń.

Oqıw teksti bilimlendiriw maqsetinde jasalma intellekt járdeminde tayarlanǵan. Bul yuridikalıq másláhát emes; iqtibas keltiriwden aldın birlemshi derekler menen tekseriń. Tashkent mámleketlik yuridikalıq universiteti · Shańaraq hám miyras huqıqı.

OXFORDER LLC tárepinen jaratılǵan · Basılım 2026.11